

سیمان حضرت علی (ع) در ادبیات شعر فارسی

www.ketab.ir

سهیل معظمی گودرزی

شماره کتابشناسی ملی : ۴۱۰۳

سعيد منشادی:

حق چاپ برای مولف محفوظ است.

فهرست

۱۳	 پیشگفتار
۱۵	 مقدمه
فصل اول - شاعران قرن سوم تا ششم هجری قمری	
۱۸	 محمود وراق هروی
۱۹	 ابو الحسن شهید بن حسین جهودانکی بلخی (مشهور به شهید بلخی)
۱۹	 شیخ محمد بن یوسف بنا (مشهور به بنا)
۲۱	 ابو عبدالله بن نصر بن محمد (متخلص به رودکی)
۲۲	 حکیم میری
۲۳	 صاحب بن عباد
۲۳	 ابوالقاسم حسن بن احمد غریز بلخی
۲۳	 کمال الدین ابوالفتح بُندَر ازی
۲۴	 حکیم ابو القاسم فردوسی
۲۸	 ابو منصور محمد بن احمد دقیقی
۲۸	 ابو زید محمد بن علی الفضایری الرازی
۲۹	 مجدالدین ابوالحسن کسایی مروزی
۳۰	 مسعود سعد سلمان
۳۱	 شیخ رئیس شرف الملک ابو علی سینا
۳۳	 ناصر خسرو قبادیانی بلخی مروزی (ملقب به حجت)
۴۰	 ابوسعید ابوالخیر
۴۱	 خواجه عبدالله انصاری
۴۳	 عبدالملک برهان نیشابوری (ملقب به امیر الشعراء)
۴۴	 باباطاهر عریان
۴۴	 ابو الحسین مهیار بن مرزویه دیلمی
۴۸	 حکیم ابو نصر علی بن احمد اسدی طوسی
۴۹	 ربیع
۵۲	 فرخی سیستانی
۵۳	 منوچهری دامغانی
۵۵	 حکیم ابو المجد مجدود سنائی غزنوی

۶۳	احمد جام
۶۴	ابوالمفاخر رازی
۶۵	ابوالمعالی رازی
۶۶	عبدالواسع عمران جبلی
۶۷	شهاب‌الدین عمیق بخارایی (متخلص به عمیقی)
۶۸	ابومنصور قطران عضدی تبریزی
۷۰	شهاب‌الدین ادیب صابر ترمذی (متخلص به صابر)
۷۲	ابوبکر زین الدین ازرقی هروی
۷۳	اشرف‌الدین ابی‌محمد حسینی غزنوی (متخلص به حسن)
۷۴	سراج‌الدین ابو‌عمر منجاری غزنی
۷۶	ظهیر فاریابی (متخلص به ظهیر)
۷۸	اوحیدالدین محمد انوری
۸۰	رشیدالدین وطواط (متخلص به وطواط)
۸۲	امیر بدرالدین قوامی خباز رازی
۹۵	فریدالدین عطار نیشابوری
۱۰۱	خاقانی شروانی (مشهور به خاقانی)
۱۰۳	نظامی گنجوی (متخلص به نظامی)
۱۰۴	شمس‌الدین محمد سوزنی سمرقندی
۱۰۸	اثیر اخسیکتی (متخلص به اثیر)
۱۱۲	شمس‌الدین طبری (متخلص به شمس)
۱۱۴	مولانا سیف‌الدین اسفرنکی
۱۱۵	امیر عمادی شهریار (متخلص به عمادی)
۱۱۶	کمال‌الدین اسمعیل عبد‌الرزاق اصفهانی
۱۱۷	شهاب سمنانی
۱۲۰	سید عثمان مرندی (مشهور لعل شهباز قلندر)
۱۲۱	حسین بن منصور حلاج
۱۲۲	امیر علی بوری تگین
۱۲۳	کافی ظفر همدانی

فصل دوم - شاعران قرن هفتم هجری قمری

- ۱۲۴..... ملک الشعراء مولانا قاضی امام رکن الدین محمد دعویدار قمی (متخلص به دعوی)
- ۱۲۵..... خواجه هماد الدین علاء تبریزی (متخلص به هماد)
- ۱۲۶..... خواجه سعیدالدین هروی (متخلص به سعید)
- ۱۲۸..... ملک الشعراء رضی الدین ابوعبدالله محمد هروی (متخلص به امامی)
- ۱۲۹..... ملک الشعراء بدرالدین بن عمر جاجرمی (متخلص به بدر جاجرمی)
- ۱۳۰..... مولانا سیف الدین محمد فرغانی (متخلص به سیف)
- ۱۳۴..... شیخ سعدالدین محمود شیبتری
- ۱۳۷..... امیر نادرالدین ابوالحسن خسرو دهلوی (مشهور به امیر لاجین)
- ۱۳۸..... شیخ مؤید زین الدین السبکی
- ۱۳۸..... علاءالدین خواجه مطا العک
- ۱۳۹..... امیر نجم الدین حسن بن علاء سبزم دهلوی (متخلص به حسن)
- ۱۴۰..... شیخ اوحد الدین بن حسین اوحدی صافه اصفهانی (متخلص به اوحدی)
- ۱۴۴..... خواجه نصیر الدین طوسی
- ۱۴۵..... حمدالله مستوفی
- ۱۴۸..... میر سید علی همدانی (متخلص به علایی)
- ۱۴۹..... ابو محمد مشرف الدین سعدی شیرازی
- ۱۵۴..... جلال الدین محمد بلخی (مشهور به مولوی)
- ۱۶۴..... بهاء الدین محمد بن محمد سلطان ولد (متخلص به ولد)
- ۱۶۶..... خواجه افضل الدین کاشانی (متخلص به افضل)
- ۱۶۸..... سعد الدین محمد نزاری بیرجندی (متخلص به نزاری)
- ۱۷۰..... شیخ نجم الدین ابوبکر عبد الله رازی (متخلص به نجم)
- ۱۷۱..... شیخ صفی الدین اردبیلی
- ۱۷۲..... عمید لویکی (عمید سنام)
- ۱۷۲..... سید رضی کیا
- ۱۷۳..... جنید حافظ شیرازی
- ۱۷۵..... حافظ سبزواری (متخلص به حاف)
- ۱۷۷..... ذوالفقار شروانی
- ۱۷۸..... رکن الدین حسین امیرحسینی هروی (متخلص به حسینی)

- صدرالدین ابو محمد روزبهان ثانی بقلی شیرازی ۱۷۹
- شیخ ابو المکارم علاء الدوله بیابانکی سمنانی (متخلص به علاء) ۱۷۹
- فصل سوم - شاعران قرن هشتم و نهم هجری قمری
- سید جلال الدین عضد الدین یزدی (متخلص به جلال) ۱۸۱
- رکن صاین هروی (متخلص به رکن) ۱۸۲
- خواجه فضل الله ابن نضوح شیرازی (متخلص به ابن نضوح) ۱۸۳
- ناصر بخاری (متخلص به ناصر) ۱۸۳
- سید علی عبداللہ ابن نسیمی (متخلص به نسیمی) ۱۸۴
- مولانا ابو عبدالمہ شمس الدین یوسف تبریزی (متخلص به مغربی) ۱۸۶
- معین الدین ابوالقاسم حسین قاسمی (مشهور به قاسم انوار) ۱۸۷
- خواجه فخرالدین عصمت مسعودی (مشهور به عصمت) ۱۸۸
- عماد الدین عربشاه یزدی ۱۸۹
- سید نظام الدین محمود شاه داعی متخلص به داعی) ۱۹۰
- ابن یمین فریومدی (متخلص به ابن یمین) ۱۹۴
- کمال الدین شیر علی بنائی (متخلص به بنائی) ۱۹۸
- خواجه ارجاسب بن خواجه شیخعلی تهرانی (متخلص به امجدی) ۲۰۵
- سید قطب الدین میر حاج حسینی (متخلص به انسی) ۲۰۶
- بدر الدین هلالی استرآبادی جغتایی (متخلص به هلالی) ۲۰۷
- مولانا عبداللہ ہاتفی خرجردی خراسانی ۲۰۹
- شیخ محمد اہلی شیرازی ۲۰۹
- شیخ شمس الدین محمد گیلانی لاهیجی (متخلص به اسیری) ۲۱۷
- فضل الله جمالی اردستانی (متخلص به جمالی) ۲۱۹
- احمد بن موسی خیالی بخارایی ۲۱۹
- نظام الدین استرآبادی (متخلص به نظام) ۲۲۱
- حیدر بقال شیرازی ۲۲۴
- خواجه جمال الدین سلمان ساوجی (متخلص به سلمان) ۲۲۵
- مولانا لطف الله نیشابوری (متخلص به لطف) ۲۲۷
- نصرت بن محمد علوی رازی (متخلص به نصرت) ۲۳۱
- خواجه شمس الدین محمد حافظ شیرازی (مشهور به لسان الغیب) ۲۳۴

- کمال الدین ابو العطا محمود مرشدی کرمانی (متخلص به خواجوی کرمانی)..... ۲۳۷
- شیخ السلام امین الدین محمد بلیانی کازرونی (متخلص به امین بلیانی)..... ۲۴۳
- مولا حسن بن محمود کاشانی املی (مشهور به حسن کاشی)..... ۲۴۵
- سید نورالدین نعمت الله کوه بنانی (متخلص به سید) ۲۵۴
- مولانا کمال الدین حسین خوارزمی..... ۲۶۲
- امیر آقا ملک فیروز کوهی سبزواری (متخلص به شاهی)..... ۲۶۴
- شیخ فخرالدین حمزه ملک طوسی (متخلص به آذری)..... ۲۶۵
- محمد خوبانی (متخلص به ابن حسام)..... ۲۷۷
- بابا فغانی شیرازی (متخلص به سکاکی - فغانی)..... ۲۸۲
- نورالدین عبدالرحمان جامی (متخلص به جامی)..... ۲۸۹
- شمس الدین محمد کاتبی نیشابوری ترشیزی (مشهور به نیشابوری)..... ۲۹۲
- خواجه شهاب الدین عبدالعزیز مرواریدی (متخلص به بیانی)..... ۲۹۴
- سید میر محمد مخدوم نیشابوری..... ۲۹۶
- سلیمی تونی (متخلص به سلیمی)..... ۲۹۷
- کمال الدین غیاث شیرازی..... ۳۰۳
- سید علی واعظ قاینی..... ۳۰۶
- سلطان علی مشهدی..... ۳۰۷
- مجنون رفیقی (متخلص به مجنون)..... ۳۰۸
- درویش محمد بخاری..... ۳۰۹
- ابن حیدر علی باری - علی بن حیدر باری..... ۳۱۰
- سید علی بغدادی (متخلص به سید علی)..... ۳۱۱
- سید جاگیر جعفری یزدی (متخلص به جعفری)..... ۳۱۳
- المولی علی قاشی حلی..... ۳۱۴
- مولانا دژ دزد استر آبادی..... ۳۱۵
- وحید تبریزی (متخلص به وحیدی)..... ۳۱۶
- محقق جلال الدین محمد دوانی..... ۳۱۷
- مولانا نعمتی..... ۳۱۸
- سید جلال جعفری..... ۳۲۰
- مولانا توحیدی (متخلص به توحیدی)..... ۳۲۲

- ۳۲۳..... بوبرنا (متخلص به تاج الدین)
- ۳۲۴..... مولانا موالی تونی
- ۳۲۸..... ملک الکلام ابن عماد مرادی (متخلص به ابن عماد)
- ۳۲۸..... امیر بهاء الدین برندق خجندی (متخلص به ابن نصرت)
- ۳۲۸..... مولانا مکتبی شیرازی (متخلص به مکتبی)
- ۳۲۹..... مولانا محمد بن یحیی سیبک فتاحی نیشابوری (متخلص به فتاحی)
- ۳۲۹..... کمال الدین حسین کاشفی سبزواری (مشهور به ملا حسین کاشفی)
- فصل چهارم - شاعران قرن دهم هجری قمری
- ۳۳۲..... قاضی کمال الدین میر حسین میبدی (متخلص به منطقی)
- ۳۳۲..... ملا مسیحای شیرازی (متخلص به معنی)
- ۳۳۳..... میر محمد باقر بن میر حسن الدین حسینی استرآبادی (متخلص به اشراق)
- ۳۳۴..... حکیم پرتوی شیرازی
- ۳۳۵..... صدرالدین محمد بن ابراهیم قوام شیرازی (مشهور به ملاصدرا)
- ۳۳۷..... محمد محسن بن شاه محمود کاشانی (معروف به فیض کاشانی)
- ۳۴۱..... وحید الدین عبدالله لسانی شیرازی
- ۳۴۲..... جهانگیر هاشمی کرمانی (متخلص به هاشمی)
- ۳۴۲..... میرزا محمد قاسم قاسمی گنابادی
- ۳۴۳..... شاه طاهر بن دکنی
- ۳۴۵..... شریف تبریزی
- ۳۴۶..... محمد بن سلیمان بغدادی (متخلص بفضولی)
- ۳۵۳..... میرزا شرف الدین سیفی قزوینی (متخلص به شرف)
- ۳۵۴..... ملک الشعراء غزالی مشهدی
- ۳۵۶..... خواجه زین العابدین علی شیرازی (متخلص به عبدی بیک)
- ۳۵۷..... مولانا شمس الدین محمد وحشی بافقی
- ۳۶۶..... شمس الشعراء کمال الدین محتشم کاشانی
- ۳۷۴..... مولانا محمد اقدس مشهدی (متخلص به اقدسی)
- ۳۷۵..... جمال الدین محمد عرفی شیرازی
- ۳۸۳..... میرزا محمد ولی دشت بیاضی (متخلص به ولی)
- ۳۸۵..... میر مغیث محوی همدانی (مشهور به میرمغیث)

- ۳۸۶..... ابوالفیض فیضی فیاضی اکبرآبادی (متخلص به فیضی و فیاضی)
- ۳۸۸..... میرزا محمد حسین نیشابوری
- ۳۹۲..... رفیعی کاشانی (متخلص به رفیعی)
- ۳۹۶..... حیانی گیلانی
- ۳۹۷..... میر محمد هاشم کاشانی (متخلص به سنجر)
- ۴۰۰..... محمد رضا عبدالله اصفهانی (متخلص به شکیمی)
- ۴۰۳..... میرزا نظام الدین حسین دستغیب شیرازی (مشهور به نظام دستغیب)
- ۴۰۴..... وجیه الدین صف دانی تکلو (متخلص به سانی)
- ۴۰۶..... میرزا ابرار بیگ فرقتی جوشقانی (متخلص به کامی و فرقتی)
- ۴۰۷..... مولانا حکیم لالی واساری
- ۴۱۱..... علی نقی کمره یی (متخلص به نقی)
- ۴۱۲..... خواجه نصیر بن خواجه بیگ میرای مدانی (متخلص به نصیر)
- ۴۱۳..... شیخ الاسلام بهاء الدین شیخ بهاء عامر (متخلص به بهایی)
- ۴۱۴..... ملا علی صابر تبریزی (متخلص به صابر)
- ۴۱۸..... مولانا محمد صوفی املی (متخلص به محمد)
- ۴۱۹..... یوسف بن محمد بن شهاب ترشیزی
- ۴۲۰..... امیر بازواری
- ۴۲۲..... محمد باقر خرده کاشی
- ۴۲۳..... ملا محمد طاهر قمی (متخلص به طاهر)
- ۴۲۶..... صدقی استرآبادی
- ۴۳۰..... شیخ یعقوب صرفی (متخلص به صرفی)
- ۴۳۱..... نثاری تونی (متخلص به نثاری)
- ۴۳۵..... خواجه محمدرضا فکری (متخلص به صفاهانی)
- ۴۳۶..... مولانا لوحی (سید محمد میرلوحی موسوی)
- ۴۳۷..... مولانا فریدالدین شعیب جوشقانی
- ۴۳۸..... مولانا مقصود
- ۴۳۸..... مولانا فخری
- ۴۳۹..... مولانا حسین خصالی
- ۴۳۹..... مولانا میرزا علی همدی

۴۴. مولانا سروری
۴۴۱. مولانا محمد رموزی
۴۴۲. محمد بیرام خان
۴۴۴. مولانا مهری
۴۴۵. مولانا مظفرالدین حسرتی کاشانی
۴۴۶. مولانا همتی انتوری
۴۴۸. مولانا کمال الدین حسین ضمیری اصفهانی
۴۴۸. خواجه حسن عیاض الدین محمد مشهدی (متخلص به تنایی)
۴۴۸. کمال الدین حاجی استرآبادی
۴۴۹. میر عقیل کوثری همدانی (متخلص به بزمی و کوثری)
۴۴۹. شهاب الدین بن سعید رسوی سوزی (مشهور به معنوق)
۴۴۹. مولانا نورالدین محمد ظهوری تهریزی

پیوست

۴۵۲. ابن حیدر سبزواری (متخلص به ابن حیات)
۴۵۳. ابن خواجه کاشی
۴۵۴. ابن مؤرخ کاشی
۴۵۶. علی سوگندی (متخلص به ناظمی)
۴۵۷. محمد قعقاعی

منابع

۴۶۰. منابع قرن سوم تا ششم
۴۶۸. منابع قرن هفتم
۴۷۳. منابع قرن هشتم و نهم
۴۸۰. منابع قرن دهم

به نام خدا

پیشگفتار

نام زیبایی امیرالمومنین حضرت علی (ع) چون نگینی روشن و تابناک تا همیشه بر تارک شعر و ادب پارسی این سرزمین می درخشد. همه شاعران، نویسندگان و زبان آوران شعر پارسی در هر دوره، عصر و زمان سعی نموده اند تا اخلاص و دوستی خود را به آن امام همام حتی با سرودن تک بیتی به اثبات برسانند.

این جانب از سبای نوجوانی و جوانی اردات خاصی به مولای متقیان حضرت علی (ع) داشته ام و هر زمان کتاب شعری را مطالعه می کردم به این موضوع می اندیشیدم، چه خوب بود بتوان یک مجموعه کامل از دیوان های شعر شاعران در باب حضرت علی (ع) جمع آوری کرد و در اختیار همه مسلمانان ایران و جهان محض دوستداران حضرت علی (ع) قرار داد، و نتیجه آن، کتاب حاضر، شد که حاصل سالها تلاش و مطالعه بیش از چند صد جلد کتاب از اشعار شاعران بزرگ و گمنام ایرانی از ابتدای قرن سوم هجری قمری - قرن هفدهم می باشد. این مجموعه شامل ۳ جلد است، که جلد اول آن از ابتدای قرن سوم هجری قمری تا قرن شانزدهم میلادی (اول شعر در باب حضرت علی (ع)) تا قرن دهم هجری قمری، جلد دوم، از قرن یازدهم تا سیزدهم هجری قمری و جلد سوم شاعران معاصر را در بر می گیرد.

اشعار شاعران پارسی گوی در مدح و ستایش حضرت امیرالمومنین (ع) بسیار فراوان است، اما تلاش نموده ام از هر شاعر، چند قصیده و یا دوبیتی ذکر کنم. این خوانندگان عزیز علاقه به مطالعه بیشتر در این زمینه را داشتند، می توانند به منابعی که در آخر کتاب آورده شده مراجعه و دیوان کامل را مطالعه کنند.

علی رغم تلاش های فراوانی که در گرد آوری این اثر صورت گرفته، کتاب عاری از عیب و نقص نمی باشد، لذا برای رفع کاستی ها از همه خوانندگان، نام آوران و بزرگان ادب پارسی خواسته می شود هر گونه کاستی را به مولف منتقل نمایند تا در چاپهای آینده اصلاح شود.